

Passendorfer Edward Władysław

Data urodzenia: 1894

Geolog i paleontolog, profesor USB i UMK, członek zwykły TNT w l. 1947-1984

Urodził się w Wadowicach Górnych (pow. mielecki) jako syn Oskara, urzędnika pocztowego, i Bronisławy Wachal. Po ukończeniu Szkoły Ludowej i C. K. Gimnazjum Wyższego na krakowskim Podgórzu w 1912 r. rozpoczął studia geologiczne na Uniwersytecie Jagiellońskim. W 1919 r., po służbie w armii austriackiej podczas I wojny światowej, uzyskał stopień doktora na podstawie rozprawy „Kreda serii wierchowej w Tatrach”. W l. 1919-1930 pracował jako asystent, adiunkt i samodzielny geolog w Państwowym Instytucie Geologicznym, równocześnie współpracując z prof. Walerym Goetlem w Akademii Górniczej. W 1925 r. prowadził badania paleontologiczne we Francji i Szwajcarii, a w 1929 r. uzyskał na UJ *veniam legendi* z geologii na podstawie rozprawy „Studium stratygraficzne i geologiczne nad kredą serii wierchowej w Tatrach”, rozszerzoną rok później na paleontologię. W l. 1930-1934 kierował Katedrą Paleontologii Uniwersytetu Poznańskiego, po czym pracował jako nauczyciel przyrody na Górnym Śląsku (1934-1936). W 1936 r. objął stanowisko kierownika Katedry Geologii i Paleontologii na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym USB, uzyskując tytuł profesora nadzwyczajnego geologii. Do połowy grudnia 1939 r. kierował katedrą, prowadząc również wykłady w jednej z wileńskich szkół średnich. Okres okupacji spędził w Wilnie, gdzie w l. 1940-1944 pracował jako geolog w Litewskim Urzędzie Geologicznym oraz uczestniczył w tajnym nauczaniu na poziomie gimnazjalnym. W lipcu 1945 r. przybył do Torunia wraz z grupą pracowników USB i współtworzył Wydział Matematyczno-Przyrodniczy powstającego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Od 1946 r. był profesorem zwyczajnym, pełniąc funkcję prodziekana wydziału (1945-1947) i dziekana (1947/1948). W l. 1945-1952 kierował Katedrą Geologii UMK, przez pewien czas także Katedrą Paleontologii, tworząc znaczący ośrodek badań nad geologią Pomorza. W 1952 r. został przeniesiony na Uniwersytet Warszawski, gdzie w l. 1952-1964 kierował Katedrą Geologii Ogólnej i był pierwszym dziekanem Wydziału Geologii (1952-1954). W tym okresie stworzył tzw. geologiczną szkołę tatrzańską, która stała się podstawą współczesnych badań nad dziejami Tatr. Do klasyki geologii należy jego rozprawa „Urgon w Tatrach” (1921). Opublikował także „Studium nad stratygrafią i paleontologią jury wierchowej w Tatrach” (1936-1938) oraz prace poświęcone mezozoikowi i czwartorzędowi obrzeżenia Gór Świętokrzyskich. Badał również geologię Wileńszczyzny, czego efektem był „Zarys budowy geologicznej Wilna i okolicy” (1946). Dużą część badań poświęcił mezozoikowi i kenozoikowi Tatr, publikując m.in. „Z zagadnień transgresji eocenu w Tatrach” (1951), „Paleogeografię wyspy tatrzańskiej w czasie eocenu” (1963, z P. Roniewiczem) i „W sprawie tektoniki Czerwonych Wierchów i Giewontu” (1984, z M. Bac-Moszaszwili i W. Jaroszewskim). Od 1934 r. popularyzował wiedzę o Tatrach w monografii „Jak powstały Tatry”. Był członkiem PAN (korespondent od 1961, rzeczywisty od 1976) oraz Polskiego Towarzystwa Geologicznego (członek honorowy od 1972). Przez wiele lat redagował *Acta Geologica Polonica*. Zmarł w Warszawie. Pochowany na cmentarzu Stare Powązki w Warszawie.

Literatura:

1. Dąbrowska Z., *Wileński okres w życiu Profesora Passendorfera*, „Przegląd Geologiczny”, 1986, R. 34, s. 52-54.
2. Głazek J., Roniewicz P., *Edward Passendorfer (1894-1984)*, „Annales Societatis Geologicorum Poloniae”, 1985, vol. 55, s. 537-549.
3. Teller L., *Edward Passendorfer*, „Nauka Polska”, 1972, R. 20, nr 2, s. 52-55.
4. Śródka A., *Uczni polscy XIX-XX stulecia*, t. 3, Warszawa 1997, s. 353-355.
5. Wójcik Z., *Edward Passendorfer i złoty okres geologii tatrzańskiej*, „Wierchy”, 1985, R. 54, s. 45-61.
6. Wójcik Z., *Passendorfer Edward Władysław*, w: *Polski wkład w przyrodznawstwo i technikę*, t. 3, red. B. Orłowski, Warszawa 2015, s. 260-262.

Anna Supruniuk